

עבודה ראש חודש איוור התבוננות

מבעל מחבר ספרי

בלבבי משבן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

אנחנו נמצאים בס"ד בחודש אייר. כל חודש וחודש לימדו אותנו רבותינו שיש לו כח מיוחד. הכח המיוחד שמתגלה בחודש אייר, הוא כח ההרהור, להרהר. רבותינו מלמדים אותנו שכח ההרהור בנפש הוא הכח להתבונן, לשון בינה ותבונה. זהו הכח שנאמר בשבט יששכר, "מבני יששכר יודעי בינה לעיתים".

"בינה יתירה" אצל נשים

הגמרא אומרת על הפסוק שנאמר ביצירת האשה, "ויבן את הצלע" - "בינה יתירה ניתנה לאישה". הרי שיש כח מיוחד שנמצא באשה יותר מאשר שהוא נמצא באיש - הכח הזה הוא כח ה"בינה". שורש כח הבינה, כמו שהוזכר, נמצא אצל יששכר, מכח לאה אימנו, שהיא שכרה את יעקב אבינו בדודאי בנו. והרי שנולד יששכר מהכח של בינה, מהמעלה היתירה שנתגלה אצל לאה אימנו. א"כ, כח הבינה, הוא כח שנמצא ביתר תוקף וביתר עוז, אצל האשה, יותר ממה שהוא נמצא אצל האיש.

חז"ל מלמדים אותנו דוגמא למשל לכח של בינה שנמצא אצל האישה יותר מאשר אצל האיש: "אשה מכרת באורחי יותר מן האיש". כמו שהיה אצל אלישע, שהאשה אמרה "איש קדוש עובר עלינו", הרי שהאשה הכירה בו שהוא איש קדוש. א"כ כח הבינה שמתגלה באשה, היא כח להכיר באורחים. אפילו אם כלפי חוץ נראה האדם באופן סוים, הוא עטור בבגדים של יראי שמיים, הוא מתלבש כמו ירא שמיים, אבל האשה יכולה להכיר מה נמצא בפנימיות לבבו, האם פנימיות לבבו באמת טהור ונקי, או שח"ו להיפך. הרי שא"כ חז"ל לימדו אותנו דוגמא (שבעזר ה' עוד נפתח את היסוד) של כח שנמסר לאשה יותר מאשר לאיש, "בינה" - "אשה מכרת באורחים יותר מן האיש".

ננסה להתבונן ראשית, מהו הכח המיוחד הזה שנמצא אצל האשה, ולאחר מכן בס"ד איך להשתמש איתו ולהועיל לכל אחת מכם.

בינה - להסתכל בפנימיות של כל דבר

כח הבינה שנמצא אצל האשה הוא כח של הרהור - כלומר, בכל דבר ודבר שהאדם נפגש איתו אז העין רואה את החיצוניות, את השטחיות, את מה שנראה בהשקפה ראשונה, אבל כאשר מנסים קצת להביט יותר עמוק, להסתכל להתבונן, לראות את הדברים לא רק כפי שהם נראים על פני השטח, אלא להביט מעט יותר, לתוך של הדבר, להביט מעט יותר לפנימיות של הדבר. אז על דרך כלל רואים משהו אחר ממה שראינו בהתחלה. לא שווה הראייה הראשונה שהאדם רואה לראייה שבאה מתוך הסתכלות, לראייה שבאה מתוך התבוננות, שהיא מגלה עומק פנימי יותר.

צריך להבין, שבכל דבר ודבר שנמצא בבריאה, יש לו עומק לפנים מעומק. אם אדם לא מרגיל את עצמו להתבונן, אז בכל מה שהוא רואה הוא רק את החיצוניות, הוא רואה את השטחיות. גם בזה יש אופן של גדילה אצל האדם. דוגמא לדבר, כאשר התינוק נולד, לאט לאט הוא רואה, הוא מביט מה שקורה סביבותיו, הוא גדל עוד וגדל עוד, וככל שהוא גדל, הוא מסתכל על הדברים אחרת.

תינוק, כאשר הוא כבר קצת זוחל כל דבר שהוא רואה, הוא רואה אותו כמשחק, או כאוכל או כמשחק. לאט לאט, האדם גודל יותר, והוא מבין שאפשר להשתמש עם הדברים לא רק כאוכל וכמשחק, אפשר לקחת עט ולצייר, אפשר לקחת מכשיר ולשמוע ממנו וכן על זה הדרך. ככל שאנחנו גודלים, הרי שאת אותם דברים שראינו מקטנותינו וחשבנו שהם או אוכל או משחק, אנחנו מגלים שיש בהם רובד יותר פנימי.

כמו שהזכרנו במשל שבשעה שהאדם תינוק, הוא רואה כל דבר כאוכל או כמשחק, אבל לאחר מכן הוא גודל ומביט ורואה יותר לעומק, הוא רואה שאפשר להשתמש בדברים באופנים שונים יותר ורבים יותר - כך באופן הפנימי יותר, אם האדם באמת גידל, והוא לא רק חי בעולם, ונתווסף לו עוד יום ועוד שבוע, עוד חודש ועוד שנה, אלא הוא באמת גודל באופן פנימי, הרי שהמבט שלו על הדברים הולך ומשתנה מתקופה לתקופה, מזמן לזמן.

בכל זמן ובכל תקופה, בהדרגה, לאט לאט, הוא רואה את דהברים בצורה שונה. הוא רואה ומביט שמה שהסתכלתי קודם לכן על דבר זה, היה מבט מצומצם, ולאט לאט, אני מקבל מבט רחב יותר, עמוק יותר, פנימי יותר. בכל תקופה ותקופה, אם אדם חי בצורה נכונה כמו שילד שגדל, הרי שהמבט שלו על הדברים הולך ומשתנה. כך המבט של מבוגר, שבאמת התבגר התבגרות פנימית אמיתית, ולא רק גופנית חיצונית, המבט שלו הולך ומשתנה כסדר בכל תקופה ותקופה.

ניתן עוד דוגמא נוספת בתור עקרת בית. בס"ד, אם אדם זכה ב"ה ויש לו ילדים בנים ובנות, כאשר הם קטנים הרי שהמבט שלו על הגידול ילדים הוא באופן אחד, כאשר הילדים הם גדולים יותר ועושים דברים מורכבים יותר, הן מבחינה לימודית שכלית הן מבחינה רגשית עם עצמם, הן מבחינת היחס שלהם עם ההורים, אז התפיסה של גידול הילדים מקבלת מבט שונה. לאחר מכן הילדים גדלים עוד יותר, ונעשים בחורים, נעשים בנות בוגרות, ומגיע זמן של שידוכים, ואז המבט על הגידול ילדים מקבל עוד פעם פנים חדשות. נעשה כאן גדלות מסויימת שיוצרת יחס של ההורים כלפי הילדים יחס שונה.

בס"ד ההורים זכו להוביל את ילדיהם לחופה, וב"ה כבר נולדו נכדים, כאן היחס של הגידול ילדים מקבל כבר מבט אחר. יש כאן דור חדש יחס שונה ילדים שבעצם הם חיים ברשות עצמם לגמרי, וכן על זה הדרך. הרי שלא רק שהילדים גדלו, אלא אנחנו בתור הורים גדלים איתם, והמבט שלנו עליהם ועל הגידול שלהם הולך וגדל.

אבל צריך להבין שכשם שהמבט שלנו על גידול הילדים הולך ומשתנה מחמת שהם בעצם גדלים, כך המבט שלנו על עצמנו וכך המבט שלנו על כל דבר בעולם, צריך לגדול ולגדול. לא רק תינוקות גודלים, לא רק הילדים גדולים, ולא רק נולדים נכדים בס"ד, אלא הכל מתפתח הכל מתעלה. אם האדם חי בצורה של התבוננות אמיתית, הרי שכל החיים שלו, "עד שיבה ועד זקנה אני אסבול ואמלט", "דשנים ורעננים יהיו" - הוא תמיד גודל וגודל.

גדלות במעשה, בהרגשה ומדות, ובמחשבה

נתבונן ונרחיב את הדברים בס"ד.

כאשר האדם גודל, הוא יכול לגדול במעשים, כשהוא היה קטן הוא עשה מעט מעשים ומעשים קטנים יותר, הוא גדל הוא מרבה יותר במעשים, והמעשים שהוא עושה הם גדולים יותר, הם רחבים יותר, הם מקיפים יותר. זה סוג של גדילה אחת, ואת הגדילה הזו כל אחד ואחת מאיתנו מכירים. כשהיינו ילדים קטנים, לדוגמא, ילדה קטנה בבית מדי פעם ביקשו ממנה מעט עזרה, אבל בס"ד בתור עקרת בית אנחנו אחראים על כל הבית מהדברים הקטנים עד הדברים הגדולים, הרי שאנחנו עושים הרבה יותר מעשים, וגם ההיקף של המעשים הוא גדול בהרבה. זה סוג אחד של גדילה.

סוג שני של גדילה זוהי גדילה שהאדם גודל בעולם ההרגשות שלו, בעולם של מידות. הוא בונה את ההרגשות שלו, והוא עובד ומברר את מידותיו, להסיר את הפסולת ולברר את חלקי הטוב, שיהיו זכים יותר נקיים יותר וטהורים יותר.

אלו הם שני חלקים של גדילה. חלק ראשון של גדילה זוהי גדילה במעשים - הוא עושה דברים גדולים יותר ורבים יותר ועליונים יותר. חלק שני של גדילה, הוא בעולם ההרגשות, של עולם המידות, והוא בונה את ההרגשות שלו בצורה יותר יסודית ומובנית, והוא מברר את חלקי הרע מחלקי הטוב, על מנת לצרף את מידותיו.

אבל מה שאנחנו עוסקים בו עכשיו, זוהי סוגיא לגמרי אחרת. זוהי גדילה במבט על דברים.

כמובן, שאם אדם לא גודל במעשים שלו והוא לא גודל בהרגשות ובמידות שלו, אז הגדילה במבט על הדברים הוא לא יועיל באופן נכון. אבל מלבד הגדילה במעשים - הן בכמות והן באיכות - ומלבד הגדילה בעולם ההרגשות ותיקון המידות של האדם, יש גדילה במבט של חיים. כמו שהמעשים גדלו, כמו שהרגש הילדותי מתבגר, כך צריך שיהיה קבוע גדילה, במבט על המציאות של האדם בפרט, ושל העולם בכלל, ועל כל חלקי הבריאה ללא יוצא מן הכלל.

ננסה בס"ד להסביר את הדבר, שיהיה ברור. ניתן כמה וכמה דוגמאות בעזר ה'.

להתבונן מהו חסד

דוגמא ראשונה: כל אחד ואחת מאיתנו הרי יודעים שאחד משלושה עמודים שעליהם עומד העולם הוא חסד. ועל אף שכבר בקטנותנו אנחנו מכירים את המושג שנקרא חסד, האם המבט שלנו על חסד ישתנה, מאז שהיינו בגיל עשר חמש עשרה עשרים, למצב של היום? או שכמות החסד של המעשים גדלה, אבל המבט על החסד ישתנה?

ניתן דוגמא איך מביטים על חסד בקטנות, ואיך אדם שגודל באמת מביט על חסד. כאשר האדם נמצא בקטנותו, מחנכים אותנו ומלמדים אותנו, שיש הרבה דברים טובים שצריך לעשות: תפילה, תורה, מידות, אהבה, שמחה ועוד הרבה מעלות עליונות. ואחד מהן הוא חסד. אבל כאשר האדם גודל יותר ומתבונן יותר

ומבין יותר, הוא מבין שכל הבריאה כולה היא חסד של הקב"ה, "עולם חסד יבנה". הקב"ה זן ומפרנס מליארדי מליארדי נבראים.

כמה מליארדי בני אדם בלבד, אבל הנבראים כולם הם מליארדי מליארדים כמעט עד אין קץ, ואת כל זה הקב"ה זן בחסדו, יום יום, שעה שעה, רגע רגע. כשהאדם מביט על עומק החסד של הקב"ה שכבר חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע שנה הוא זן את כל העולם כולו, כל כך הרבה שנים, כל כך הרבה נבראים, פתאום הוא מתחיל לתפוס מה ההיקף, מה המציאות העליונה של מידת החסד. היא לא עוד מעלה, או עוד פרט קטן בבריאה.

הוא קולט ומבין, שחסד בעצם כל העולם כולו מובנה על חסד. הוא קולט את ההיקף של החסד שהקב"ה עושה בפועל. ואם הוא באמת מתבונן בדברים, הוא מתחיל להבין שהתפיסה שלו שהיתה בקטנותו על חסד היא היתה תפיסה נכונה, אבל תפיסה של קטנות. לאט לאט, אם הוא באמת גודל, אז התפיסה שלו לחסד מקבלת משמעות לגמרי אחרת. זה לא מעשים שאני עושה, אלא חסד עניינו כל קיום הבריאה, כל שעה מושגת על מציאות של חסד. וכאשר אני באופן פרטי עושה חסד, אני נעשה שותף לחסדו של הקב"ה, שמקיף את כל הבריאה כולה. זוהי יציאה מתפיסה של קטנות לתפיסה של גדלות.

להתבונן מהו "תכלית"

נתבוננו בס"ד דוגמא ראשונה, שהיא דוגמא של חסד. ניתן עוד דוגמא יסודית.

כל אחד מאיתנו מכיר את המושג שנקרא 'תכלית' - יש תכלית. האדם בונה בניין, יש תכלית. מדוע הוא בונה את הבניין? על מנת שיוכל לגור בתוכו. למשל, האדם עובד בעבודה מסויימת, יש תכלית למה שהוא עובד: על מנת שהוא יקבל שכר ויוכל לפרנס את בני ביתו. אבל האם עצם המושג שנקרא "תכלית" הוא נתפס אצלנו כנקודה מרכזית שמסביבה מסתובב אצלנו כל החיים כולם? או שיש לנו הרבה ידיעות, ובתוך אותם ידיעות יש לנו אחת מהידיעות, אולי החשובות, שנקרא "תכלית"?

כאשר ילד למשל משחק במשחק, מה התכלית של המשחק? או שהתכלית שלו היא בעצם כך שהוא משחק, או שהתכלית שלו היא לנצח, אבל כמה הוא חושב על התכלית? באותו משחק אולי מעט ולאחר מכן הוא שוכח והולך לעניין אחר. ככל שהאדם מתבגר יותר, אבל התבגרות פנימית ולא רק חיצונית, המושג של "תכלית החיים" הופך להיות אצלו נקודה מרכזית, שלשם מכוון הכל. זה לא עוד פרט בחיים.

מי שחי בשטף הרגלים והוא מתנועע מדבר לדבר מעניין לעניין מתפילה לארוחת בוקר ומארוחת בוקר לטיפול בילדים ולסידור הבית ולעבודה וכן על זה הדרך, יתכן מאוד שהתכלית אצלו בחיים היא באמת נקודה קטנה. אבל ככל שהאדם מתבגר באמת, התבגרות פנימית יותר, הוא קולט שאם אין תכלית לחיים שלו, אז אין לזה שום משמעות. אז הוא מתחיל לחפש יותר את התכלית ולחפש יותר את התכלית, והוא עומד ומשתהא לעצמו, איך יתכן ששנים הוא חי בלי שהוא חיפש מה התכלית, בלי שהנפש שלו השתוקקה לדעת מה התכלית, בלי שכל מציאות החיים שלו היו מכוונים מול המציאות של התכלית.

כל אחד ואחת יודע שיש תכלית, ושצריך לחפש תכלית, אבל כאשר האדם נמצא בהתבוננות של קטנות של מוחין, הרי שהתפיסה שלו בתכלית היא מאוד מאוד קטנה. ככל שהאדם מתרומם יותר, עולה יותר, מתבונן יותר, הרי שהתפיסה שלו בעצם כך שיש תכלית ושצריך לחפש את התכלית, הוא מחפש את הדבר באופן הרבה יותר עמוק, הרבה יותר גדול, מחמת שהמשמעות של תכלית לחיים קיבלה אצלו משמעות לגמרי שונה, פנימית יותר, עמוקה יותר, דבר שמסביבו מסתובב כל החיים כולם.

להתבונן ביסודי הדת

נתנו שתי דוגמאות ראשונות. הדוגמא הראשונה זה חסד, והדוגמא השניה זה תכלית. אנחנו נותנים דוגמא שלישית ואחרונה.

כל אחד מאיתנו יודע פסוקים הרבה ודברי חז"ל, לדוגמא "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוהים בשמיים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוהים בשמיים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד". דברי המסל"ש בתחילתו, "כי באמת השלימות האמיתית היא הדביקות בו ית"ש", "ואני קרבת אלוהים לי טוב". המושגים בכללותם ידועים לרוב רובם של בני אדם, אבל על דרך כלל, מצד סדר גדילת צורת החיים שאנחנו מכירים, התפיסה של הנפש בעצם המושג שנקרא "קרבת ה'", בעצם המושג שנקרא "הכרת ה'", היא תפיסה מאוד חיצונית, מאוד שטחית, מאוד רדודה.

האדם תופס מאז שהוא קטן הוא שמע את המילים 'קרבת ה'' 'לעשות מצוות' 'לקיים את רצונו ית"ש' 'להתקרב אליו', והתפיסה מהי "קרבת ה'" שהושרשה אצלו בגיל קטן היא זו שיכולה ללוות אותו הרבה מאוד שנים, וע"י כן כאשר הוא גודל והוא מקיים מצוות, עושה חסד, ומתפלל, וכן על זה הדרך, התפיסה שלו ביחס ל"קרבת ה'" שנולדת מכל המעשים כולם שהוא עושה בגדלותו נשארת באותה תפיסה של קטנות, של מה שהוא התרגל בזמן היותו ילד ילדה קטנה.

התפיסה האמיתית מהי "קרבת ה'", מהי "ואני קרבת אלוהים לי טוב", מהי "הכרת ה'", מהי הרגשת ה', היא חייבת לקבל אצל האדם עומק ועוד עומק, בסדר כל מציאות החיים כולם. מי שמתבונן התבוננות אמיתית פנימית כסדר, אז ההבנה שלו והתפיסה שלו ולפי"ז ההרגשה שלו במושג שנקרא "קרבת ה'" איך שהוא תפס את הדברים בקטנותו ואיך שהוא תופס את הדברים בגדלותו, זה הרבה יותר מרג שנתגייר. כל התפיסה במושג שנקרא קרבת ה' צריך לקבל גדלות שונה, מושג שונה תפיסה של חיים לגמרי לגמרי שונה.

אצל רוב רובם של הבני אדם, התפיסה שלהם ב"קרבת ה'" השתנה, אבל מעט מאוד. ככל שהאדם מתבונן יותר, התפיסה שלו בשורש כל מציאות הנבראים שהיא "הכרת ה'", שהיא "קרבת ה'", הוא מקבל משמעות אחרת לגמרי. ולפי"ז כל החיים שלו כולם משתנים.

לצאת מתפיסה של קטנות ולהכנס לגדלות

נתנו בס"ד ג' דוגמאות: חסד, תכלית החיים וקרבת ה'. אבל צריך להבין את יסוד הדברים.

כיוון שכאשר אנחנו נמצאים בגיל של קטנות, אז נגלה אלינו יסודי הדת, ואנחנו מקבלים את יסודי הדת במקום של קטנות של נפש. מי שלא רגיל להתבונן קבוע בחיים, מי שלא מרגילה את עצמה שצורת החיים שלה היא עם התבוננות מתמדת בדברים, הרי שיסודי יסודי הדת שקיבלנו אותם בקטנותינו התפיסה בהם נשארת עם אותה תפיסה של קטנות, ואולי רק מעט יתר על כן. וע"י כן, על אף שהאדם גודל בגוף, ובשכל, וברגש, אבל היחס שלו ל"אידישקייט" וליסודי הדת יכול להישאר קרוב למאוד לגיל הקטנות. האב והבן והאמא והבת לא רחוקים הרבה אחד מהשני מהיסודי הדת.

חודש אייר, כמו שהזכרנו, הוא כח ההתבוננות. הוא בעצם הכח שצריך להוציא את האדם מן הקטנות ולהכניס אותו למציאות של גדלות. נסביר עוד מעט בס"ד, כיצד, ואיך.

על דרך כלל, מתי אנחנו רגילים להתבונן? כשיש בעיות, כשיש דברים מורכבים, שצריך למצוא פתרון, אז בן אדם נוטה להתבונן. אבל מהי ההתבוננות האמיתית, כח ההרהור של קדושה, כח ה"בינה יתירה" שניתנה לאשה?

ה"בינה היתירה", ההרהור האמיתי הוא דווקא לקחת את הדברים הכי פשוטים שיש. לא כשיש בעיות, לא כשמוצאים דברים מורכבים ומחפשים פתרון, שאז מהרהרים ואז מתבוננים. לא זה עיקר ההרהור, לא זה עיקר ההתבוננות. עיקר ההרהור וההתבוננות הוא לקחת דברים שהם פשוטים שהם נראים כפשוטים, ולהתחיל להתבונן בהם. הן ע"י מה שאנחנו לומדים את דברי רבותינו, הן בפיתוח עצמי נוסף על גבי דברי רבותינו - אבל לקחת את אותם דברים ידועים.

יש מושג של "חסד". להתבונן יותר בעומק של חסד! יש מושג של "תפילה". להתבונן ולהרהר יותר בעומק של תפילה! יש מושג של "קרבת ה'". להתבונן יותר במושג הזה!

עבודה המעשית - לייחד זמן בכל יום ולהתבונן על נושאים מסויימים

באופן למעשה, לקחת כל דבר ודבר שאנחנו יודעים מקטנותינו ושעצם המושגים הכלליים ידועים לנו, ולהבין, ראשית, שיש בו עומק ויותר עומק ולא להתבונן רק כשיש קושיות, שאלות, ובעיות. אלא לכתחילה מתחילתו של דבר, לקבוע זמן לייחד זמן, לקחת את אותם דברים שידועים לנו ומוכרים לנו, ולהבין שמונח בהם עומק יותר, ולהתבונן בהם כסדר. אז, לאט לאט, האדם מקבל צורה אחרת של חיים שונה לחלוטין.

כח ה"בינה היתירה" שניתן לאשה, על דרך כלל, כיון שרוב בני אדם בעולם ובכללן הנשים שקועים בעולם של חומר, לכן ה"בינה יתירה" הזו גם היא מתגלה יותר בחומר, ופחות בעולם של קדושה. אבל אם אשה לוקחת את חייה באופן פנימי יותר וקושרת את עצמה לעולם רוחני יותר, ומייחדת לעצמה זמן להתבונן, אז הכח של "בינה יתירה" שניתן לאשה היא מרגישה עומק יותר.

רואים את זה באופן של הרגש ברור, שכח העומק של ההרגש אצל הנשים מצד סדר ברייתו של עולם על דרך כלל הוא יותר עמוק, יותר פנימי.

לכן, אם אשה מייחדת לעצמה זמן להרגיל את עצמה, בכל תקופה ותקופה בחיים, לקחת נושא מסויים או עניין מסויים וללמוד אותו יותר לעומק ואישית, לצאת מנקודת יסוד ברורה שהידיעה שאני יודע בדבר היא שטחית וחיזונית, והעומק שנמצא בדבר הוא עמוק יותר, ולהכנס לדבר ביותר התבוננות. הן התבוננות כמו שהוזכר בספרי רבותנו, והן לאחר מכן במחשבה עצמית עמוקה יותר. לסכם את המסקנות שיוצאים מזה, לראות מה הבנתי לפני כן, ומה הבנתי לאחר מכן. ולאט לאט, להרגיל את הנפש לראות בכל דבר עוד עומק ועוד עומק.

מי שזה צורת החיים שלו למעשה, בכל תקופה ותקופה, לאט לאט כל החיים משתנים, מתפיסה חיזונית של חיים לתפיסה פנימית של חיים. כמובן, שצריך לכתחילה לקחת בהתחלה את היסודות של יסודי הדת, והסדר משתנה מנפש לנפש. לעבור בכל תקופה בנושא מסוים, ולקבל בו הבנה יותר פנימית, וע"י ההבנה הפנימית יותר, להרגיש אותו יותר, ולהוסיף במעשה יותר. אז החיים שלנו יהיו בס"ד פנימיים יותר, עליונים יותר, קדושים יותר.

הדברים שנאמרו עכשיו בס"ד זה לא עיצה קטנה. מדובר כאן על צורת חיים עמוקה, פנימית, יותר שונה לחלוטין. צורת חיים שהאדם לא רק שהוא מוסיף במעשים, אלא הוא בעצם הולך מ"חיל אל חיל" בעולם פנימי שלו. צורת חיים שהאדם בכל תקופה חי נושא פנימי יותר, והנושא הזה בעצם קשור ללבבו עמוק. עצם ההתעסקות באותו נושא בכל תקופה הוא לבד כבר מרומם את החיים, אבל מלבד כך שהאדם מייחד לעצמו זמן בכל תקופה להתעסק בעניין מסויים. העיקר הוא להגיע לעומק שכלי יותר, ולרובד רגשי יותר בדבר, וע"י כן להוסיף במעשה יותר.

אני מקווה בס"ד שהדברים יובנו כראוי, שיצוייר ויתפס יותר הצורת חיים שורשית, שהיא בעצם צורת חיים של יהודי פנימי. שנזכה בעזר ה' להכין את עצמו כולנו למתן תורה, מתוך הרחבה של חיים עליונים, יותר פנימיים, ושאר קדושת התורה יכנס עמוק בליבותינו של כל הכנסת ישראל, יחד כולם, אמן ואמן.

שאלות ותשובות

שואל: מי שיש לו יום הולדת בחודש אייר - האם זה מורה שעיקר כח הנפש שלו הוא הכח של הרהור\ התבוננות?

הרב: זה אומר שיש לה לבוש כה מצד הזמן, כל דבר בבריאה בנוי משלושה חלקים: עולם, שנה, נפש. מקום, זמן ונפש. הזמן כמו שאומר הגר"א הנפש והזמן זה כמו זכר ונקיבה, הנפש היא הזכר והזמן הוא הנקיבה, כמו שכל אדם שיש לו אשה היא בבחינת עזר כנגדו גם הזמן הוא עזר של האדם, אבל זה לא הוא, זה העזר שלו, לא שזו הנקודה העיקרית אלא זה הכח שעוזר לו.

שואל: זאת אומרת שמי שנולד בחודש אייר יש לו מקצת כח של התבוננות?

הרב: יש לו יותר כח של התבוננות שהיא יכולה לעזור לו, אבל זה לא אומר שזה שורשו. יש הבדל בין מי אני למה הכח שעוזר לי, כמו שיש אותי ויש לי את העזר כנגדי, העזר כנגדי היא דבר שעוזר לי אבל זה לא

אני. יש הבדל אם אני תופס שהרהור זה אני לבין שזה כח עיקרי שהוא הכח שעוזר לי, זהו זיהוי אחר לגמרי בנפש.

שואל: אבל זאת אומרת שהכח שיכול לעזור לי יותר ממי שלא נולד באייר?

הרב: מצד מדרגת הזמן אז מי שנולד באייר הכח של הרהור עוזר לו יותר, אבל כמובן שגם מי שלא נולד באייר הוא יכול להשתמש באותו כח אבל לא מצד לבוש של זמן.

שואל: איך בדיוק צריך להיות המבט של כל יהודי על עצמו, ואיך שייך לגדול על המבט הזה של עצמינו.

הרב: זו שאלה מאוד מאוד רחבה, באופן כללי מאוד האדם יש לו את כל חלקי נפשו יש לו נקודת המעלה שלו ויש לו את נקודת החיסרון שלו, האדם צריך לדעת את שתי נקודות הקצוות, צריך להבין את עומק המעלה ואת עומק החיסרון, זה ההבנה השורשית, מכאן ואילך צריך להבין את כל החלקים, אבל ההבנה השורשית ראשית לברר מהי נקודת המעלה ומהי נקודת החיסרון ולאחר מכן, להבין את עומק נקודת המעלה ואת עומק נקודת החיסרון, ואז הוא מבין את הקצוות של הנפש ומכאן ואילך הוא צריך להבין את חלקי האמצע.

שואל: בכללות, איך מסתכלים ההסתכלות של יהודי על עצמו, חלק מנפש של כלל ישראל? איך שייך לגדול בנקודות האלה?

הרב: לא הבנתי את השאלה, אתה אומר יש שני מבטים שורשיים, יש מבט שמצד הנבראים שמצד כך אני לא פרטי אלא אני חלק מהכלל ישראל, ויש מבט מצד השורש שאני חלק אלוה ממעל, יש מבא אמצעי בין מה שיש את הגוף של הנבראים יש מבט שאני חלק מהתורה, אבל זה חלק שיותר קשה לאשה, אבל שני הקצוות שאמרתי זה מבט מהשורש של הבורא ומבט מהשורש של הנברא, מצד השורש של הנברא אז אני חלק מקומת הכנסת ישראל, חלק מהמבט העליון אז אני חלק מהבורא ית"ש אבל צריך לראות איזה חלק קרוב לנפש.

שואל: הרב הסביר שהכח של הבינה זה כח לנתח ולהבין דברים יותר בעומק להשתמש בכח הדעת לנתח ולהבין דברים בעומק, יותר בעיון. אני חשבה תמיד שכח הבינה זה כח שמבינים דברים ככה בלי להתעמק, רק כשיש קצת שקט, אז הדברים נכנסים ככה מרגישים וככה מבינים דברים בלי כח העיון, בלי כח הניתוח סתם ככה שזה נכנס שככה מרגישים כלפי הדבר וככה מבינים את הדבר, אם זה נכון? אם יש כזה כח?

הרב: זוהי שאלה יסודית, נגדיר, יש שלושה חלקי בינה באדם, יש בינה שהיא חלק ממערכת של מח, יש בינה שהיא חלק מההרגשה של הלב, ויש בינה שזה כח שכלי שמורגש בלב הבנה תפיסתית. הבנה שכלית שנקראת בינה היא קיימת באיש יותר מאשר באישה, הרגשה של בינה בלב קיימת באשה יותר מאשר באיש "מכרת באורחים", גם החלק של התפיסה השכלית המורגשת יש לאשה נטייה לתפוס את זה יותר. מה שהיא דיברה היא דיברה על החלק של ההרגשה שבלב שזה מגיע באופן דממילא, זה גם כן הכח שקיים אבל לא זה עיקר הכח של הבינה של חודש אייר, חודש אייר זה הרהור, זה לא כח של בינה של הרגשה שבלב שממילא באופן טבעי נכנס לאט לאט, אלא זה הרהור שמחשבת מוח נתפסת בלב.

שואל: זה הכח השלישי שהרב דיבר?

הרב: אני דיברתי על הכח האמצעי, היא דיברה על הכח התחתון שנמצא בלב לבד, כלומר הרגשה של לבד, זה כנון שזה קיים באשה אבל ללא בזה עסקנו עכשיו אנחנו עוסקים בח של הרהור שנמצא בלב ולא בכח של הרגשת הלב וממילא בלי הרהור.

שואל: אז הכח של הרהור בלב שונה מהכח של הרהור בשכל?

הרב: בוודאי! למשל מי יכול ללמוד יותר טוב סוגיית ולהבין אותה ברור, האיש או האשה? ודאי שהאיש, זה כח הרהור של שכל, אבל הרהור שמגיע לתפיסה שבלב, בזה האישה יש לה כח יותר.

שואל: הכח הזה לא בא על ידי ניתוח ועיון והתבוננות?

הרב: זה בא על ידי התבוננות, אבל זה התבוננות הכרתית, ולא התבוננות שכלית. יש שתי כוחות של התבוננות באדם. יש התבוננות שכלית - אדם לומד סוגיית, זה התבוננות שכלית. יש התבוננות הכרתית - התבוננות שקיימת באשה יותר מאשר באיש. יש עוד חלק באשה, שההרגשה שלה הטבעית מסופחת יותר ברגש של עצמה גם בלי התבוננות, שזה מה שהיא הזכירה.

שואל: כח הבינה שהיא דיברה עליו, גם קשור לחודש אייר?

הרב: לא בעיקרו שייך לחודש אייר, כי הכח שעליו היא דיברה הוא כח של הרגשה באופן של ממילא הוא לא בא על ידי הרהור הוא בא על ידי הרגשה של תחושה באופן של ממילא, חודש אייר הוא כח של מי שלומד דבר והתפיסה שלו היא תפיסה של לב, לכן זה יששכר שבא מכח לאה, זה לא שכל כשלעצמו התבוננות של שכל לעצמו, זה לא הרגשה שבאה באופן של ממילא, אלא זה שכל שנתפס כהכרה חושית.

שואל: האם יש כח בחודש אייר לרפואה?

הרב: אייר כידוע ר"ת "אני י' רופאך", כמו שאומרת הגמרא בברכות, ועוד מביאה את הפסוק שהסמיכו רפואה לתשובה, "ולבבו יבין ושב ורפא לו", אז ההבנה שנמצאת בלב מכוחה מגיעה הרפואה. אנחנו עסקנו בחלק של ההבנה, אבל על זה אומרים חז"ל שמכח ההבנה "ולבבו יבין ושב ורפא לו", לכן אייר זה כל של הרהור של הבנה ומשם נמשך הרפואה, "לבבו יבין ושב", ואז "ורפא לו", אבל צריך "ושב".

שואל: התבודדות והתבוננות זה אותו דבר, או שיש עוד משהו שהתבודדות כולל שלא כלול בהתבוננות?

הרב: שאלה נכונה מאוד מאוד מאוד. יש חלק של התבוננות, ויש חלק של התבודדות. ראשית, ההתבוננות יכולה שתהיה בהתבודדות ויכול להיות שלא, אבל אם ההתבוננות נעשית בהתבודדות, היא יתירה על דרך כלל הרבה. אבל ביתר דקות, יש שתי כוחות בנפש - יש כח בנפש של פשיטות, ויש כח בנפש של הרכבה. ההתבוננות הוא כח של הרכבה, וההתבודדות מורכבת משתי חלקים - חלק מההתבודדות צריך להיות בהתבוננות של כל ההרכבה, שעל זה דיברנו עכשיו בארוכה, וחלק מההתבודדות צריך להיות שמקום של פשיטות בנפש, מצד כל האדם פונה לרשב"ע באופן של מעמקי ליבו בפשיטות. בלשון פשוטה, ההתבודדות מורכבת מחשבון הנפש ומהפשיטות של הפניה לבורא עולם. חשבון הנפש הוא בוודאי התבוננות מורכבת, משא"כ הפנייה לבורא צריכה שתהיה מהנקודה הפשוטה שבנפש. הרי

שבעומק יש חלק שמורכב שזה ההתבוננות. ההתבודדות צריכה להיות מורכבת משניהם. חלק מרבותינו נהגו יותר לעשות את ההתבודדות באופן של התבוננות בהתבודדות, וחלק מרבותינו נהגו לעשות את ההתבודדות באופן של פשיטות. והצורה הנכונה להרכיב כמובן את שניהם, חלק מהזמן הוא התבוננות וחלק מהזמן הוא כח הפשיטות שבנפש שפונה לרבש"ע.

על מנת רק שהדבר יהי יותר בשלימות בחלק של ההתבודדות, יש חלק של חשבון הנפש שבהתבודדות, יש חלק של ההתבוננות שבהתבודדות, ויש חלק של השקטה נפשית שבהתבודדות, ויש חלק של פניה של הרבש"ע. זה עצמו מתחלק לתפילה ולשינון יסודי האמונה.

שואל: האם זה הסדר בהתבודדות, שקודם ההתבוננות, ואחרי זה השקטה, ואחרי זה חיבור עם ה' או שלא דווקא זה הסדר?

הרב: בשביל זה צריך לעשות סדרה, זה סוגייה ארוכה מאוד. אין לזה סדר אחד. זה משתנה מנפש לנפש. מה שאמרנו זה לא דווקא בוודאי שלא.

שואל: אז יוצר מהדברים שלכאורה זה דבר טוב שהקב"ה יצר אותנו עם חסרונות, כי ע"י החסרונות ופונה לקב"ה ועושה תשובה, האם זה המהלך הנכון?

הרב: "בורא נפשות רבות וחסרונן", כמובן שחלק מההטבה היא החיסרון כמו שאמרו נכון מאוד, זה המבט הפנימי להסתכל על החיסרון כשורש לעלייה, לא רק במבט של נפילה ח"ו אלא כל חיסרון הוא כלי שלם לעלייה והדוגמא של הדבר שחיסרון הלבנה שהוא שורש לעלייה, אז יש פנים של עלייה מצד עבודה ויש פנים של עלייה מצד תפילה לקב"ה מצד בטחון אבל המבט שהזכר להסתכל על החיסרון כמעל הוטבה ודאי נכון מאוד.

שיעורי מורנו הרב שליט"א מופיעים ב"קול הלשון"

ישראל 073.295.1245 | USA 718.521.5231

לברורים בנושאי "בלבבי משכן אבנה"

ניתן לפנות לנייד 052.763.8588

או לדוא"ל:

info@bilvavi.net

שאלות בכל תחומי החיים בכלל והכרת הנפש בפרט

יתקבלו בברכה במערכת השו"ת ויועברו למורינו הרב שליט"א

דוא"ל: rav@bilvavi.net • פקס: 03-548-0529

[בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה,

נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס]